

ГОСТ 7.16-79, ГОСТ 7.18-79, ГОСТ 7.34-81) [чинний з 2007-07-01]. Офіц. вид. Київ: Держспоживстандарт України, 2007. С. 56 (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи).

3. Конджарян Н. Г. Загальні вимоги та правила складання бібліографічного опису документа: метод. посіб. Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, Наук. б-ка. Черкаси: ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2013. 112 с.

4. Шкіцька І. Ю. Аналітико-синтетична переробка інформації: навч.-метод. посібник. Тернопіль: ТОВ «Новий колір», 2009. С. 17–28.

*Кравець Л. О, аспірантка,
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ*

ФУНКЦІЇ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ ВІЙНИ

Бібліотека як унікальний соціальний інститут завжди була віддзеркаленням особливостей суспільно-політичного та економічного розвитку. Місія бібліотек – накопичувати і поширювати знання – залишається незмінною, але залежно від соціальних умов та викликів часу розширюються зміст і завдання їх інформаційно-комунікаційної діяльності. Ми повністю підтримуємо твердження, що опанування функцій сучасних бібліотек є одним із найскладніших тем у бібліотекознавчому дискурсі [3, с. 51].

Завдання кумуляції та трансляції знань бібліотеками в інформаційному суспільстві відбувається через успішну реалізацію традиційних та інноваційних функцій бібліотеки. Ключовою базовою функцією, яка визначає місію книгозбірні, залишається меморіальна, тобто накопичення та зберігання знань, яка в умовах цифровізації трансформується в генерування інформаційних електронних ресурсів, активізацію роботи у віртуальному середовищі. «Ефективне функціонування сучасної бібліотеки як інноваційно-інтелектуальної відкритої платформи можливе за умови органічного поєднання адаптивного характеру її інформаційно-комунікаційної діяльності та оптимальних алгоритмів цифрової інтеграції до глобального цифрового простору» [4, с. 2].

Динамічна адаптація бібліотек до швидкозмінного цифрового ландшафту позитивно вплинуло на кардинальне переосмислення основ бібліотечної справи, сприяло зростанню конкурентоспроможності бібліотек, їх популярності, зміцнило імідж бібліотек у соціумі. Сьогодні проактивні публічні бібліотеки України ефективно використовують у щоденній роботі такі соціальні мережі, як-от Facebook, Twitter, Pinterest, Instagram, котрі є їх «іміджевою візитівкою, комунікацій-

ним каналом просування інформаційних продуктів та послуг» [4, с. 7], також використовують блоги та YouTube-канали з метою постійної підтримки зацікавленості інтернет-аудиторії.

Представники української бібліотечної практики в умовах повномасштабної російсько-української війни переорієнтували свою діяльність, з одного боку, до специфіки воєнного стану, враховуючи запити громадян, а з іншого, зосереджені на стратегіях і перспективах повоєнної відбудови. «Адже функціональне навантаження вітчизняної бібліотечної сфери визначається залежно від інформаційних потреб як окремих користувачів, так і запитів суспільства в цілому» [6, с. 50].

Реінтеграція громадян – вимушених переселенців через збройну агресію Російської Федерації, їхня соціалізація у нові громади – новий виклик, який постав перед бібліотеками. На початок березня 2023 р. «вже зареєстровано майже 5 мільйонів внутрішньо переміщених осіб, а фактична кількість – 7 мільйонів» [5]. За таких умов концентрація всіх можливостей документно-інформаційної системи держави і бібліотеки як її ключового складника зосереджена на розширенні діапазону ефективних стратегій інформаційно-комунікаційної діяльності бібліотек завдяки опануванню широкого діапазону електронних сервісів та послуг.

Обслуговування усіх категорій користувачів 24/7 стало можливим саме завдяки запровадженню у щоденну бібліотечну роботу новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, які трансформували традиційні книгозбірні у сучасні хаби культури, освіти, дозвілля та допомоги Збройним Силам України. «Віртуалізація комунікаційного простору, активізація функціонування бібліотек у цифровому середовищі виступає важливим чинником визначення пріоритетних каналів подання інформації через посилення комунікаційної функції вітчизняних публічних бібліотек» [6, с. 50].

Як слушно наголошує І. Давидова, «трансформації бібліотечного соціального інституту наприкінці ХХ – поч. ХХІ ст. активно розвиваються і розгортаються в напрямках техніко-технологічних, організаційно-структурних, функціональних та управлінських змін під впливом процесів інформатизації й інтелектуалізації, поширення каналів комунікації та формування сучасного мережевого суспільства» [2, с. 79].

Тобто еволюція функцій бібліотек в умовах воєнного стану є закономірним процесом поступального розвитку бібліотек, спричиненого непинним утвердженням суспільства знань, динамічною цифровізацією та активною глобалізацією. «Зміни організаційних форм функціонування бібліотек в інформаційному суспільстві відбуваються й у напрямі створення нових організаційних форм – електронних і цифрових бібліотек, медіатек, які функціонують у глобальному розподіленому інформаційному просторі» [2, с. 80].

Наявність вебсайта та сторінок у соціальних мережах як достовірного джерела інформації про новини установи та громади є невід'ємним складником інформаційно-комунікаційної діяльності бібліотеки, що демонструє успішність комунікаційної та організаційної функцій.

В умовах російсько-української війни превалюючою стала соціальна функція. Адже «клієнторієнтованість бібліотечно-інформаційних центрів, надання ними безоплатного та необмеженого доступу до інформації, сприяння демократії та інтелектуальній свободі, активне долучення до розвитку грамотності, освіти та просвіти» є теперішніми пріоритетами української бібліотечної практики [1, с. 8].

Забезпечення соціалізуючого середовища, яке сприяє прискореному входженню внутрішньо переміщених осіб та їх ефективній роботі у межах нової громади, уможливорює збереження оптимального духовного та фізичного стану громадян, що результується загальнокультурною та компенсаторною функціями бібліотеки. У цьому контексті бібліотека стає відкритим простором для знань, які формують цінності українського суспільства, продуктивним осередком зміцнення національної ідентичності, дієвим середовищем врахування загальнолюдських пріоритетів в умовах повномасштабної агресії. Тобто інформаційна, виховна та освітня функції наповнюються новим змістом.

Отже, в умовах сучасних викликів війни бібліотеки України ефективно збагачують новим змістом традиційні функції (виховна, загальнокультурна, інформаційна, компенсаторна, комунікаційна, організаційна, освітня, релаксаційна, соціальна) та успішно реалізують інноваційні (адукаційно-адвокаційна, забезпечення вільного доступу до світового інформаційного простору, орієнтаційно-дорадча, подолання цифрової нерівності, формування стійкого інтересу до читання).

Список використаних джерел

1. Воскобойнікова-Гузева О. В. Вступне слово. *Бібліотека і книга у цифровому медіасвіті*: матеріали III Всеукр. студ. наук.-практ. конф., 29 верес. 2017 р., м. Київ / М-во освіти і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка; Укр. бібл. асоц.; редкол.: Г. В. Горбенко, О. В. Воскобойнікова-Гузева, В. Є. Сошинська, О. О. Ісаєнко. Київ, 2018. С. 7–8. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://ij.kubg.edu.ua/images/Zbirnyk_KUBG_stud2017_3.pdf
2. Давидова І. О. Управління системними трансформаціями бібліотек: до питання наукової організації управління. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2014. Вип. 45. С. 78–84.
3. Клименко О. З., Сокур О. Л. Кодифікація вивчення бібліотеки як об'єкта бібліотекознавства в системі наукових комунікацій. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. Київ, 2020. Вип. 60. С. 49–61. URL: http://np.nbu.gov.ua/cgi-bin/np/jrn.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=NP&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=AS P_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=npnbuimviv_2020_60_5
4. Маранчак М. М. Стратегії репутаційного інтернет-маркетингу публічних бібліотек України: автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.03. Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. 2021. 16 с.

5. Україна пододала кризовий поріг за кількістю ВПО: Верещук уточнила цифри. *УНІАН: інформаційне агентство: вебсайт*. URL: <https://www.unian.ua/society/vereshchuk-utochnila-skilki-vpo-zareyestrovano-v-ukrajini-v-berezni-12167304.html>

6. Ярема І. Цифрові комунікації як інструмент інноваційної діяльності публічних бібліотек України. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2022. № 10. С. 49–59. URL: <http://librinfosciences.knukim.edu.ua/article/view/269461/266089>

*Марчак О. І., аспірант кафедри інформаційних технологій,
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ*

РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ФАХІВЦЯ БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЇ СПРАВИ В КОНТЕКСТІ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПРОГРЕСУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Епоха комплектування, каталогізації та класифікації друкованих носіїв, як основних бібліотечних операцій залишилася в минулому. Сьогодні фахівці бібліотечно-інформаційної справи виступають у ролі навігаторів знань і фасилітаторів змін, намагаючись задовольнити спеціальні потреби своїх користувачів. Тим паче, що назріла необхідність залучати передові технологічні інструменти та методи в бібліотечних операціях [2].

Стрімкий технологічний прогрес у ХХІ ст. вплинув на роботу бібліотеки – майже усі функції її були трансформовані завдяки досягненням у галузях електроніки, комп'ютеризації та телекомунікацій. Утворилося нове інформаційне середовище, яке вимагає від бібліотечних фахівців нових навичок, пов'язаних з пошуком, обробкою та використанням інформації. Нині під тиском змін фахівці бібліотечно-інформаційної справи змушені зосереджуватися на прискоренні технологій, інноваціях, технічних складнощах, соціальних і правових питаннях, ризиках, компетентностях та ін. Ці зміни впливають на роль бібліотекарів та інформаційних фахівців, підштовхуючи їх до переосмислення стратегії конструювання власної професійної ідентичності.

Сьогодні вже ні в кого у світі та в Україні не викликає сумніву той факт, що фахівці бібліотечно-інформаційної справи потребують постійної перекваліфікації та переключення фокусу уваги з традиційних бібліотечних операцій на орієнтовані на клієнтів автоматизовані інформаційні послуги, створені за допомогою онлайн / офлайн баз даних, електронних ресурсів, електронних журналів, мереж і консорціумів тощо. Сьогодні вже достатньо бібліотек використовують комп'ютери і новітні технологічні інструменти для виконання різноманітних бібліотечних операцій: придбання, обробка, контроль серійних видань та надання різних комп'ютеризованих послуг користувачам [5].